

Uppföljning av friluftslivsmålen 2025

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågors yttrande utgår från regeringens mål att alla ungdomar ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen samt från regeringens mål att förbättra villkoren för det civila samhället.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor, MUCF, har utifrån den utgångspunkten följande synpunkter på skrivelsens förslag.

Inledningsvis konstaterar MUCF att relevanta underlag och insatser finns med i resultatredovisningen men att det går att utveckla resonemangen med ungdoms och civilsamhällsfokus. Myndigheten anser också att skrivningarna bör bli något skarpare

Mål 2 Starkt engagemang och samverkan

Här är MUCF:s kunskap om civilsamhället sannolikt relevant för analysen. Det är av betydelse att lyfta balansen mellan riktade projektbidrag och mer långsiktiga organisationsbidrag inom friluftslivet. Ett starkare fokus på organisationsstöd kommer sannolikt att underlätta för civilsamhällets aktörer att bygga upp en stabil struktur som i längden kan mäta sig med idrotten, som ofta dominerar och konkurrerar om utrymme.

Myndigheten anser att det är viktigt lyfta fram Friluftslivet potentiella roll vad gäller civil beredskap i analysen. Särskilt genom att lyfta hur friluftslivet stärker ungas förmåga att vistas i och använda naturen.

MUCF anser det vore lämpligt med ett tydligare uppdrag till myndigheten att bidra i arbetet med friluftsliv likt hur myndigheten idag arbetar med horisontella uppdrag inom HBTQI och funktionshinder.

Det vore även intressant att undersökas varför friluftsvistelsen minskar, finns det kopplingar till civilsamhällets utveckling?

MÅL 3: Allemansrätten

I diskussionen om avgifter på leder och åtgärder för att styra besöksnäringen till vissa naturområden borde det vara särskilt viktigt att undersöka hur detta påverkar unga och utsatta grupper. Enligt myndighetens uppfattning kan avgifter och krav på planering utgöra trösklar som begränsar ungas möjligheter att delta.

Insatser för att öka kunskapen om allemansrätten borde med fördel också inkluderas i den öppna fritidsverksamheten. Många fritidsledare har erfarenhet och utbildningen rörande friluftsliv och har därför möjlighet att spela en viktig roll i att nå unga som inte är aktiva i föreningslivet.

I dialogen mellan civilsamhälle och markägare är det en god idé att använda MUCF:s samverkansmodell eller låta denna tjäna som inspiration för hur samtal med lösningsfokus kan föras kring allemansrätten. Den borde vara särskilt relevant i situationer där leder eller områden sträcker sig över flera markägares fastigheter och civilsamhället ansvarar för delar av underhållet.

MÅL 4: Tillgång till natur för friluftsliv.

Det borde vara av intresse att föra en diskussion om trösklar till friluftslivet. Enkel, tillgänglig och närbelägen natur kan vara viktig för att fler unga ska ta sina första steg mot ett aktivt friluftsliv. Tillgången till natur bör därför även relateras till hur lätt den är att interagera med för den ovane, och om det finns möjligheter att ta vidare steg mot mer utvecklade former av friluftsaktiviteter.

Mål 6. Hållbar regional tillväxt och landsbygdsutveckling

MUCF anser att det vore lämpligt att lyfta folkbildningens roll och attraktionskraft för unga. En stor del av friluftsguideutbildningarna genomförs vid folkhögskolor. Det kan därför vara relevant att relatera detta till hur många unga som arbetar inom sektorn och vilken potential den har att bidra till ungas etablering på arbetsmarknaden.

När det gäller kulturturism i relation till friluftslivet bör det vara av intresse att koppla detta till lokala och regionala stöd till kulturutövare och till civilsamhället, och på vilket sätt dessa kan bidra till att skapa en attraktiv friluftsturism.

MUCF:s studier om ungas fritid på landsbygden visar att transporter är en central faktor till varför unga ibland avstår från att delta i fritidsaktiviteter.

Ytterligare en aspekt som borde vara intressant att uppmärksamma är civilsamhällets aktörer. I vissa fall så genomförs både informationsinsatser och visst underhåll av leder av lokala föreningar. Ett närmare samarbete med civilsamhället bidrar här sannolikt till att stärka det lokala utvecklingsarbetet.

Mål 7: Skyddade områden som resurs för friluftslivet

Naturum, som både plats och lokal, har en viktig funktion för civilsamhällesaktörer och föreningsliv i relation till friluftslivet i området. Tydligare samverkansuppdrag och gemensamma satsningar skulle kunna stärka både verksamheterna och civilsamhället. Samtidigt är det viktigt att betona att civilsamhället inte bör användas för att ersätta det offentliga ansvaret, utan snarare ses som ett komplement.

Mål 8: Ett rikt friluftsliv i skolan

I relation till friluftsliv i skolan borde det vara av intresse att uppmärksamma sambandet mellan skola och fritid. Organiserade rastaktiviteter kan ibland bidra till att elever lättare löser konflikter och blir bättre förberedda inför nästa lektion. Såväl civilsamhällets organisationer som den öppna fritidsverksamheten spelar en viktig roll i att utveckla detta arbete.

Även fritidsaktiviteter i anslutning till skoldagen är sannolikt ett effektivt sätt att nå elever som annars inte har tillgång till en meningsfull fritid. Genom samverkan mellan skolan och lokala aktörer – till exempel en cykelförening som ordnar ”cykla till skolan”-

Det är också värdefullt att tydligare lyfta vad barn och unga själva tycker, och hur de kan vara delaktiga i att forma friluftslivet i skolan. Ett rättighetsbaserat ungdomsperspektiv, i linje med MUCF:s modell och barnrättsanalysen, är ett sätt att stärka ungas inflytande och skapa mer jämlika möjligheter till friluftsliv.

Mål 9: Friluftsliv för god folkhälsa

Här borde det vara av betydelse att lyfta ett socioekonomiskt perspektiv i relation till ungas psykiska hälsa. Satsningar som stärker ungas psykiska välbefinnande kommer potentiellt ge mycket god samhällsekonomisk avkastning. En satsning på friluftslivet för unga kan därför lyftas som en viktig del i arbetet med att främja folkhälsan – både på kort och lång sikt. Rapporten unga och utanförskap från MUCF finns för att ge inspiration.

I detta ärende har generaldirektör Magnus Jägerskog beslutat. Remissamordnare Kenneth Condrup har varit föredragande. I den slutliga beredningen av ärendet har utvecklingsledare Andreas Björk deltagit.

Magnus Jägerskog
Generaldirektör

Kenneth Condrup
Remissamordnare